

CENTRUM BADANIA OPINII SPOŁECZNEJ

SEKRETARIAT 629 - 35 - 69, 628 - 37 - 04
ZESPÓŁ REALIZACJI
BADAŃ 621 - 07 - 57, 628 - 90 - 17
INTERNET: <http://www.korpo.pol.pl/cbos>

UL. ŻURAWIA 4A, SKR. PT. 24
00 - 503 W A R S Z A W A
TELEFAX 629 - 40 - 89
E-mail: cbos@pol.pl

BS/67/67/98

SPOŁECZNY PORTRET PREMIERA JERZEGO BUZKA

KOMUNIKAT Z BADAŃ

WARSZAWA, MAJ '98

PRZEDRUK MATERIAŁÓW CBOS W CAŁOŚCI LUB W CZĘŚCI ORAZ WYKORZYSTANIE DANYCH EMPIRYCZNYCH
JEST DOZWOLONE WYŁĄCZNIE Z PODANIEM ŹRÓDŁA

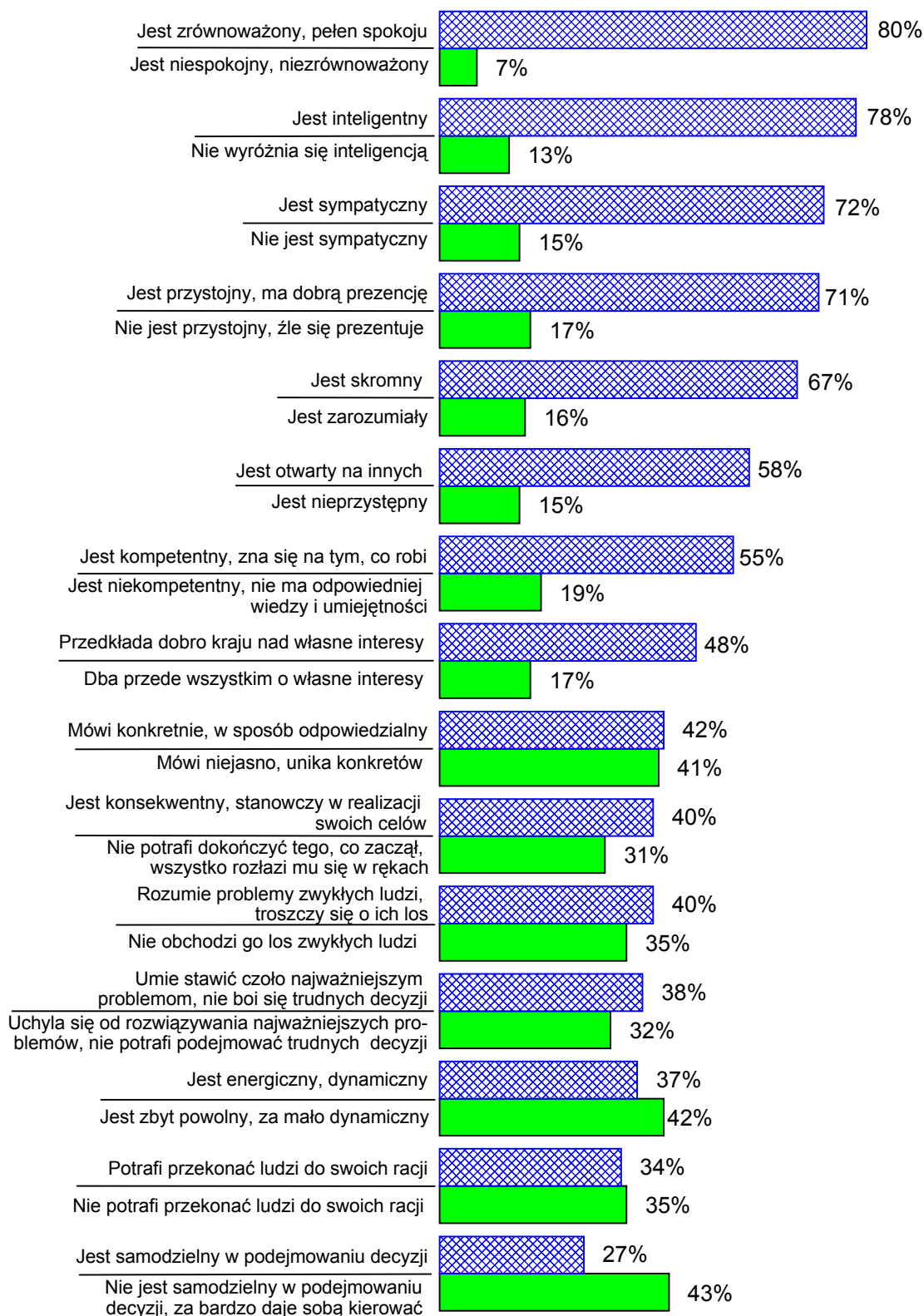
Jerzy Buzek obejmując urząd był osobą nie znaną szerszej publiczności. Jest jednym z nielicznych premierów III RP, który miał okazję kreować swój publiczny i polityczny wizerunek wraz z objęciem tej funkcji. Po blisko pół roku od momentu powołania go na ten urząd prosiliśmy badanych o scharakteryzowanie osoby premiera¹.

Społeczny portret Jerzego Buzka opracowaliśmy na podstawie 15 par przeciwstawnych stwierdzeń opisujących jego walory intelektualne, cechy osobowości, umiejętności komunikacyjne i perswazyjne, cechy fizyczne, a także zdolności przywódcze. Zadaniem respondentów było określenie cech, które według nich najlepiej charakteryzują Jerzego Buzka. Dokonywali tego przez akceptację jednej i odrzucenie drugiej cechy z każdej przedstawionej pary przeciwstawnych stwierdzeń.

Cechami najczęściej przypisywanymi premierowi są zrównoważenie i spokój oraz inteligencja - dostrzega je cztery piąte respondentów. Większość badanych uważa również, że Jerzy Buzek jest politykiem budzącym sympatię i ma dobrą prezencję. Dla bardzo dużej części ankietowanych premier w żadnym razie nie jest osobą zarozumiałą czy nieprzystępną, ale przeciwnie - charakteryzuje go osobista skromność oraz otwartość, z jaką podchodzi do innych ludzi.

¹ Badanie „Aktualne problemy i wydarzenia” (95) przeprowadzono w dniach 16-21 kwietnia ‘98 na 1138-osobowej reprezentatywnej próbie losowej dorosłych Polaków.

RYS. 1. Z KAŻDEJ PARY STWIERDZEŃ PROSZE WSKAZAĆ TO, KTÓRE, PANA(I) ZDANIEM, NAJLEPIEJ CHARAKTERYZUJE JERZEGO BUZKA

Odpowiedzi uszeregowano według malejącego odsetka wskazań pozytywnych. Pominięto odpowiedzi „ani taki, ani taki” i „trudno powiedzieć”.

Relatywnie rzadziej badani przypisują premierowi wysokie kompetencje. Niemniej jednak i w tym aspekcie ocena Jerzego Buzka wypada zdecydowanie pozytywnie. Ponad połowa ankietowanych zgadza się ze stwierdzeniem, że ma on odpowiednie kwalifikacje i umiejętności do sprawowania tej funkcji, niespełna jedna piąta zaś jest przeciwnego zdania. Blisko połowa respondentów uznaje również, że w swym działaniu premier kieruje się dobrem kraju, a nie własnymi interesami. Jednocześnie trzeba zaznaczyć, że w tym aspekcie dość trudno jest zasłużyć na pozytywną ocenę badanych, generalnie bowiem w polskim społeczeństwie (i nie tylko) funkcjonuje raczej niepocholebny stereotyp polityka jako osoby dbającej przede wszystkim o własne interesy.

Mniej jednoznaczny jest wizerunek Jerzego Buzka, jeśli chodzi o inne jego cechy związane ze sprawowaną funkcją. Co prawda większa część ankietowanych uważa, że premier jest konsekwentny, stanowczy w realizacji swoich celów (40%) oraz że umie stawić czoło najważniejszym problemom i nie boi się trudnych decyzji (38%), jednak duży odsetek respondentów (blisko jedna trzecia) ma przeciwne zdanie na ten temat.

Niejednoznaczne i w dużej mierze krytyczne są opinie o zdolnościach perswazyjnych Jerzego Buzka. Zbliżone odsetki respondentów uznają, że premier mówi konkretnie i w sposób odpowiedzialny, co zarzucają mu, że jego wypowiedzi są niejasne i pozbawione konkretów. Również porównywalne liczebnie są grupy ankietowanych uważających, że Jerzy Buzek potrafi przekonać innych do swoich racji oraz sądzących, że jego umiejętności w tej dziedzinie pozostawiają wiele do życzenia.

Najgorzej wypada ocena dynamizmu działań premiera i samodzielności podejmowania decyzji. Ponad dwie piąte badanych uważa, że premier zanadto ulega wpływom innych osób i za bardzo daje sobą kierować. Podobny odsetek ankietowanych sądzi, że Jerzy Buzek nie jest wystarczająco energiczny, a jego działalność cechuje zbyt powolność.

Generalnie można jednak mówić o stosunkowo słabej jeszcze wyrazistości wizerunku premiera. Dokonanie jego charakterystyki bowiem przysporzyło badanym sporo trudności. Co najmniej jedna piąta respondentów nie umiała ocenić m.in. kompetencji Jerzego Buzka, jego zdecydowania i konsekwencji w działaniu, zdolności podejmowania trudnych decyzji, umiejętności przekonywania ludzi do swoich racji, a także osobistej bezinteresowności oraz wrażliwości społecznej.

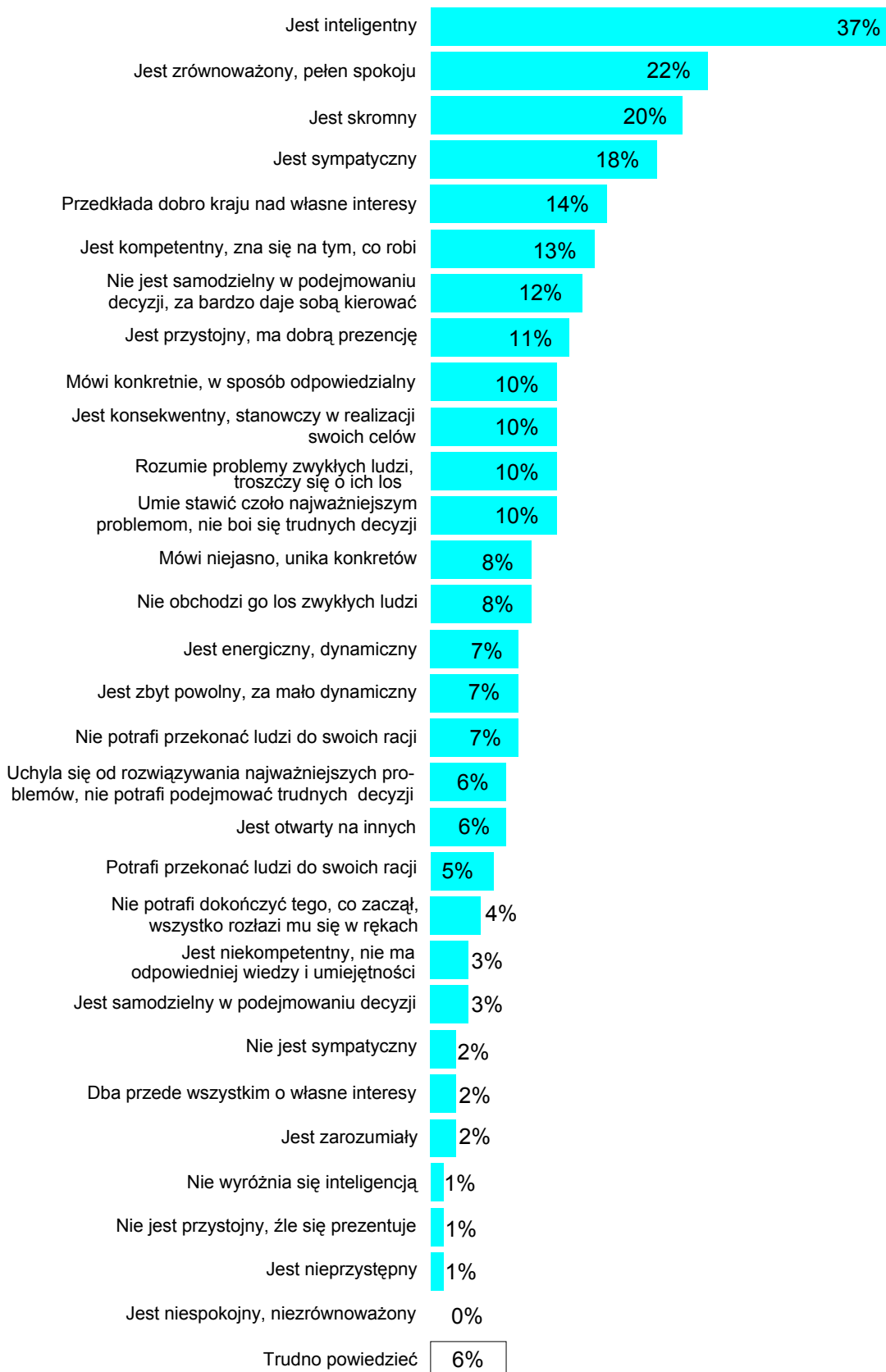
NAJBARDZIEJ CHARAKTERYSTYCZNE CECHY PREMIERA

Badani proszeni byli o wskazanie tych stwierdzeń, które uważają za najważniejsze dla charakterystyki Jerzego Buzka. Wskazania te okazały się bardzo zróżnicowane i rozproszone, co może potwierdzić postawioną wyżej tezę o małej jeszcze wyrazistości wizerunku premiera.

Największa grupa respondentów za najważniejszą cechę Jerzego Buzka uważa inteligencję (37%). Mniej więcej po jednej piątej badanych uznaje, że najistotniejsze dla charakterystyki premiera są wewnętrzny spokój i opanowanie (22%), skromność (20%), a także to, że jest on osobą sympatyczną (18%). Co siódmy-ósmy ankietowany za szczególnie znaczące uważa wysokie kompetencje premiera (13%), jego kwalifikacje etyczne - bezinteresowność i kierowanie się interesem państwa (14%). Minimalnie mniej osób podkreśla jako istotny dla jego charakterystyki brak samodzielności w podejmowaniu decyzji (12%).

Generalnie we wskazaniach ankietowanych widać tendencję do akcentowania raczej mocnych, a nie słabych stron Jerzego Buzka. W pierwszej kolejności za najważniejsze uznano te właśnie elementy portretu premiera, które zarazem budzą najmniej kontrowersji. Na dalszych pozycjach rankingu pozytywne cechy także przeważają pod względem liczby wskazań nad negatywnymi elementami opisu, choć różnice są tu już niewielkie.

RYS. 2. KTÓRE ZE WSKAZANYCH PRZEZ PANA(IA) CECH UWAŻA PAN(I) ZA NAJWAŻNIEJSZE DLA CHARAKTERYSTYKI JERZEGO BUZKA? PROSZĘ WSKAZAĆ NIE WIĘCEJ NIŻ TRZY TAKIE CECHY

SPÓLECZNO-DEMOGRAFICZNE ZRÓŻNICOWANIA W POSTRZEGANIU PREMIERA

Oceny poszczególnych cech wizerunku Jerzego Buzka posłużyły nam do skonstruowania ogólnej skali aprobaty i dezaprobaty osoby premiera². Rozkład wyników na tej skali (od -15 do +15) oraz średnia ocen (+4,07) potwierdzają skłonność respondentów do wybierania raczej pozytywnych niż negatywnych cech opisu. W przypadku większości badanych (65%) można mówić raczej o pozytywnym niż negatywnym wartościowaniu - pozytywne cechy obrazu przeważają nad negatywnymi. Wskazania dość dużej grupy badanych (27%) świadczą jednak o tym, że w ich wizerunku premiera dominują raczej niekorzystne elementy opisu, osoby te zaliczają się właściwie do przeciwników politycznych premiera - przyglądają się jego działalności raczej krytycznie niż życzliwie.

Stosunkowo najlepiej premier odbierany jest przez starszych respondentów - powyżej 64 roku życia. Lepiej niż pozostali postrzegają go mieszkańcy największych aglomeracji, badani z wyższym wykształceniem, osoby dobrze oceniające własne warunki materialne, a spośród grup społeczno-zawodowych przedstawiciele kadry kierowniczej i inteligencji, prywatni przedsiębiorcy oraz emeryci. Stosunkowo wysoką średnią ocen na skali akceptacji uzyskał premier także wśród robotników wykwalifikowanych.

Z kolei relatywnie najmniej korzystnie premier wypada w opinii badanych w wieku od 45 do 54 lat, mieszkańców najmniejszych miast oraz respondentów źle oceniających własne warunki materialne. Spośród grup społeczno-zawodowych najbardziej krytycznie ustosunkowani do jego osoby są robotnicy niewykwalifikowani oraz gospodynie domowe.

Czynnikami zdecydowanie najsilniej warunkującymi ocenę premiera są poglądy polityczne oraz silnie z nimi skorelowana religijność badanych (por. tabelę aneksową).

² Skala została utworzona przez zsumowanie wskazań na poszczególne cechy opisu. Wskazanie negatywnej cechy wartościowane było jako -1, brak opinii jako 0, wybór pozytywnej cechy jako +1. Wartości skali zawierały się w przedziale od -15 (minimalna wartość oznaczająca, że respondent dokonał wyboru samych negatywnych cech obrazu) do +15 (maksymalna wartość, która oznacza wybór samych pozytywnych cech).

Tabela 1

w procentach

Oceny na skali aprobaty i dezaprobaty (w przedziałach)	Deklarowane poglądy polityczne		
	lewicowe	centrowe	prawicowe
Silna dezaprobata (-15 do -8)	19	5	2
Umiarkowana dezaprobata (-7 do -1)	28	20	6
Ocena neutralna (0)	4	7	3
Umiarkowana aprobatą (+1 do +7)	29	32	23
Silna aprobatą (+8 do +15)	19	36	66
Średnia ocen	-0,29	3,69	8,18
Odchylenie standardowe	7,10	6,77	6,36

O ile wśród większości osób deklarujących poglądy prawicowe i często uczestniczących w praktykach religijnych premier spotyka się z wyraźną i stosunkowo jednoznaczną aprobatą (odpowiednio 66 i 67% ankietowanych wystawiło premierowi oceny w przedziale od 8 do 15 punktów), o tyle wśród osób identyfikujących się z lewicą równie pozytywną opinię o Jerzym Buzku wyraża tylko niespełna jedna piąta badanych, a prawie połowa częściej dostrzega negatywne niż pozytywne cechy premiera (oceny w przedziale od -15 do -1).

Zupełnie odmiennie kształtuje się też wizerunek premiera wśród zwolenników ugrupowań obecnej koalicji rządowej (zwłaszcza AWS) i wśród sympatyków głównych partii opozycyjnych SLD i PSL.

Jerzy Buzek zdecydowanie najlepiej odbierany jest przez elektorat własnego ugrupowania. Zwolennicy AWS powszechnie przypisują mu takie cechy, jak: inteligencja, spokój i opanowanie. Ogromna większość uważa, że jest on osobą sympatyczną, mającą dobrą prezencję, cechuje go skromność, otwartość na innych ludzi. Jeśli chodzi o poziom kompetencji, jest także właściwą osobą na właściwym miejscu. Stosunkowo najrzadziej natomiast zwolennicy AWS przypisują premierowi dynamizm (54%) i samodzielność w podejmowaniu decyzji (47%).

Pozytywne opinie o premierze wyraźnie dominują także wśród sympatyków współrządzącej Unii Wolności, choć na ogół są mniej powszechne niż w elektoracie AWS. Największe różnice zdań między zwolennikami obu ugrupowań dotyczą m.in. nieco gorzej ocenianych przez sympatyków UW kompetencji premiera, jego energii i dynamizmu, konsekwencji i stanowczości w działaniu, a także zdolności perswazyjnych: umiejętności przekonywania do swoich racji oraz precyzji i konkretności wypowiedzi.

Tabela 2

w procentach

Z każdej pary stwierdzeń proszę wskazać to, które, Pana(i) zdaniem, najlepiej charakteryzuje Jerzego Buzka.	Potencjalne elektoraty			
	AWS	UW	PSL	SLD
Jest zrównoważony, pełen spokoju	94	90	68	78
Jest niespokojny, nie zrównoważony	1	5	13	16
Jest inteligentny	92	84	73	73
Nie wyróżnia się inteligencją	4	14	15	21
Jest sympatyczny	90	84	68	57
Nie jest sympatyczny	4	12	11	34
Jest przystojny, ma dobrą prezencję	86	79	60	67
Nie jest przystojny, źle się prezentuje	7	18	14	27
Jest skromny	85	80	54	54
Jest zarozumiały	5	6	21	35
Jest otwarty na innych	84	68	54	42
Jest nieprzystępny	5	15	16	35
Jest kompetentny, zna się na tym, co robi	83	64	49	39
Jest niekompetentny, nie ma odpowiedniej wiedzy i umiejętności	4	14	27	38
Mówi konkretnie, w sposób odpowiedzialny	77	63	35	21
Mówi niejasno, unika konkretów	12	31	44	73
Przedkłada dobro kraju nad własne interesy	73	61	35	40
Dbą przede wszystkim o własne interesy	8	13	11	24
Jest konsekwentny, stanowczy w realizacji swoich celów	71	59	28	19
Nie potrafi dokończyć tego, co zaczął, wszystko rozłązi mu się w rękach	11	24	36	61
Rozumie problemy zwykłych ludzi, troszczy się o ich los	71	59	34	24
Nie obchodzi go los zwykłych ludzi	9	18	40	63
Umie stawić czoło najważniejszym problemom, nie boi się trudnych decyzji	64	58	40	17
Uchyła się od rozwiązywania najważniejszych problemów, nie potrafi podejmować trudnych decyzji	15	21	33	60
Potrafi przekonać ludzi do swoich racji	57	44	27	18
Nie potrafi przekonać ludzi do swoich racji	16	32	34	61
Jest energiczny, dynamiczny	54	47	39	23
Jest zbyt powolny, za mało dynamiczny	27	42	39	68
Jest samodzielny w podejmowaniu decyzji	47	38	22	6
Nie jest samodzielny w podejmowaniu decyzji, za bardzo daje sobą kierować	25	36	42	74

Zdecydowanie najbardziej krytycznie ustosunkowany do osoby premiera jest elektorat SLD. Dotyczy to przede wszystkim tych aspektów wizerunku, które najbardziej wiążą się ze stylem sprawowania urzędu. Na pierwszy plan wybijają się tu takie cechy, jak: brak samodzielności w podejmowaniu decyzji i skłonność do ulegania otoczeniu (74%), niejednoznaczność wypowiedzi i unikanie konkretów (73%), brak dynamizmu (68%), uchylanie się od trudnych decyzji (60%), nieskuteczność w działaniu i nieumiejętność przekonywania do swoich racji (po 61%), a także brak wrażliwości społecznej i troski o los zwykłych obywateli (63%). Do nie kwestionowanych przez zdecydowaną większość sympatyków SLD przymiotów premiera zaliczają się natomiast: spokój i opanowanie, inteligencja oraz dobra prezencja. Ponad połowa zwolenników tego ugrupowania uważa również, że premier jest osobą sympatyczną.

W opinii ankietowanych Jerzy Buzek jest przede wszystkim człowiekiem inteligentnym i pełnym wewnętrznego spokoju. Wzbudza też sympatię większości Polaków. Jest uznawany za osobę skromną, a zarazem życzliwą i otwartą na innych. Duża część respondentów z uznaniem wyraża się także o jego kompetencjach na stanowisku premiera. Pozytywnie wypada też ocena intencji, którymi kieruje się Jerzy Buzek w działalności politycznej.

Niejednoznacznie oceniane są jego zdolności perswazyjne - niemal takie same odsetki ankietowanych sądzą, że potrafi on przekonać ludzi do swoich racji, co mają przeciwne zdanie na ten temat. Zbliżone liczebnie grupy uznają, że premier mówi konkretnie, w sposób odpowiedzialny, co zarzucają mu niejasność wypowiedzi i niedostatek konkretów. W tych aspektach opinie badanych bardzo silnie różnicują ich poglądy i sympatie polityczne. O ocenach jakości i wiarygodności wypowiedzi premiera w dużej mierze decydować mogą zatem, jak można sądzić, nie tylko jego umiejętności komunikacyjne czy perswazyjne, ale także ich treść - *ex definitione* bardziej przekonująca dla zwolenników rządu niż jego przeciwników.

Najgorzej wypada ocena dynamizmu działań premiera i samodzielności podejmowania decyzji. Przeważa przekonanie, iż premier jest w zbyt małym stopniu samodzielny i zanadto ulega wpływom innych osób oraz że jego działania cechuje zbyt powolność.

Opinie o osobie premiera są silnie spolityzowane. Wydaje się, że w dużej części są one kształtowane *a priori* na podstawie pozytywnego bądź negatywnego nastawienia do rządzących partii. To silne spolityzowanie ocen wydaje się korespondować z generalnie małą wyrazistością wizerunku Jerzego Buzka w odbiorze społecznym, co może sprzyjać postrzeganiu jego osoby przez pryzmat nastawień do obecnego rządu i koalicji. Trzeba jednak podkreślić, że nawet wśród politycznych przeciwników liczba osób przypisujących premierowi większą dbałość o sprawy kraju znacznie przewyższa odsetek sądzących, że dba on przede wszystkim o własne interesy.

Przyczyny braku wyrazistości portretu premiera wydają się dość oczywiste. Po pierwsze, Jerzy Buzek pojawił się na scenie politycznej jako osoba nowa, polityk praktycznie nieznanymi i - jak na polityka tej rangi - miał stosunkowo mało okazji, by w pełni ujawnić cechy swojej osobowości. Po drugie, wydaje się, że koalicja rządowa, jak również rząd i premier nie mieli jeszcze „chwili próby” - sprawdzianu wymagającego szybkich decyzji i szybkiego działania. Jednak przy obecnym układzie sił na naszej scenie politycznej dla polityka na tym stanowisku brak wyrazistości wydaje się raczej zaletą niż wadą - dzięki temu jego osoba może być akceptowana przez większą część społeczeństwa.

Na podstawie opinii ankietowanych można powiedzieć, że premier Jerzy Buzek nie jest postrzegany jako osoba silna politycznie. Jest bardzo pozytywnie odbierany jako człowiek, wyraźnie gorzej jednak wypadają oceny odnoszące się do sposobu sprawowania przez niego urzędu. W jego portrecie politycznym skłonność do ulegania innym, kolektywizm w podejmowaniu decyzji przeważają nad szybkością działania i zdecydowaniem. Na obraz ten niewątpliwie ma wpływ rola, jaką wobec rządu i premiera przypisuje się przywódcy AWS Marianowi Krzaklewskiemu. W publicystyce politycznej mówi się o „miękkiej” charyzmie Jerzego Buzka. Wypowiedzi ankietowanych wydają się, jak na razie, potwierdzać trafność tego określenia.

Opracowała

Agnieszka CYBULSKA

Tabela 1. Skala aprobaty i dezaprobaty premiera Jerzego Buzka
(przedziały od -15 do +15)

	Średnia ocen	Odchylenie standardowe	Liczba osób
Ogółem	4.07	7.30	1104
Płeć			
Mężczyźni	4.15	7.47	523
Kobiety	4.00	7.15	581
Wiek			
do 24 lat	3.94	6.61	153
25-34	4.14	7.46	197
35-44	4.26	7.40	231
45-54	3.01	7.77	204
55-64	4.24	7.58	136
65 lat i więcej	4.94	6.69	183
Miejsce zamieszkania			
Wieś	4.08	7.11	411
Miasto do 20 tys.	3.24	7.69	124
od 21 do 100 tys.	4.31	7.46	221
101-500 tys.	3.73	7.15	200
501 tys. i więcej mieszk.	4.87	7.40	148
Region			
Północny	3.99	7.67	116
Zachodni	4.70	7.42	116
Środkowozachodni	2.14	7.90	164
Środkowy	4.21	7.30	211
Wschodni	4.13	6.98	119
Południowo-wschodni	4.89	6.98	182
Południowo-zachodni	4.44	6.75	196
Wysztalcenie			
Podstawowe	4.17	6.93	337
Zasadnicze zawodowe	3.92	7.88	316
Średnie	3.93	7.16	348
Wyższe	4.68	7.16	103
Grupa społ.-zaw. pracujący			
Kadra kier., inteligencja	5.24	7.03	84
Prac. umysł. niż. szczebla	3.43	7.53	111
Pracownicy fiz. - umysł.	3.20	7.93	56
Robotnicy wykwalifikowani	4.58	7.63	128
Robotnicy niewykwalifik.	1.64	7.99	55
Rolnicy	4.33	7.57	65
Prywatni przedsiębiorcy	5.11	6.49	45
Bierni zawodowo			
Renciści	3.29	6.86	162
Emeryci	5.18	7.14	191
Uczniowie i studenci	4.52	6.21	72
Bezrobotni	4.28	7.83	86
Gospodynie domowe i inni	2.11	6.69	49
Pracujący poza rolnictwem			
Sfera budżetowa	3.50	6.89	136
Sektor państwowy	3.28	7.98	92
Sektor prywatny	4.71	7.44	281
Spółdzielczość	2.12	8.51	20
Dochody na jedną osobę			
Poniżej 200 zł	3.41	7.42	175
201 - 325	3.16	7.27	184
326 - 449	4.95	7.60	157
450 - 599	4.31	7.14	153
Powyżej 599 zł	4.77	7.23	249
Ocena własnych war. mater.			
Złe	2.36	7.14	307
Średnie	4.28	7.37	501
Dobre	5.50	7.00	296
Udział w prakt. religijnych			
Kilka razy w tygodniu	7.56	6.96	50
Raz w tygodniu	5.25	7.07	602
Kilka razy w miesiącu	3.11	7.25	154
Kilka razy w roku	1.93	7.04	209
W ogóle nie uczestniczy	.97	7.21	87
Poglądy polityczne			
Lewica	-.29	7.10	215
Centrum	3.69	6.77	313
Prawica	8.18	6.36	342
Trudno powiedzieć	2.74	6.38	233